

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 212/06-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 28. júna 2006 predbežne prerokoval sťažnosť R. Š., bytom Ž., t. č. v Ústave na výkon trestu odňatia slobody, I., zastúpeného advokátom JUDr. J. S., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom na Špeciálnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. PK 2 Tš 9/2005 a vo veci namietaného porušenia základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom na Najvyššom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. 1 Toš 25/2006 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť R. Š. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Podaním z 19. apríla 2006 doručeným Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 21. apríla 2006 a jeho doplnením z 10. mája 2006 doručeným ústavnému

súdu 16. mája 2006, označeným ako „Sťažnosť“ R. Š., bytom Ž., t. č. v Ústave na výkon trestu odňatia slobody, I. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpený advokátom JUDr. J. S., B., namieta porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaní vedenom na Špeciálnom súde Slovenskej republiky (ďalej len „špeciálny súd“) pod sp. zn. PK 2 Tš 9/2005 a tiež aj porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ako aj podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 dohovoru v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy v konaní vedenom na Najvyššom súde Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) pod sp. zn. 1 Toš 25/2006.

Sťažovateľ požaduje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ako aj podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 dohovoru uznesením špeciálneho súdu sp. zn. PK 2 Tš 9/2005 z 21. marca 2006 a tiež aj porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 ústavy, ako aj podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 dohovoru v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Toš 25/2006 z 5. apríla 2006 s tým, aby boli obe uznesenia zrušené a vec vrátená na ďalšie konanie. Ďalej požaduje špeciálnemu súdu a najvyššiemu súdu zakázať v pokračovaní nezákonného obmedzovania osobnej slobody sťažovateľa. Napokon sa domáha náhrady trov právneho zastúpenia advokátom.

Zo sťažnosti a jej doplnenia vyplýva, že 27. októbra 2004 bola podaná na sťažovateľa obžaloba pre trestné činy podvodu podľa § 250 ods. 1 a 5, založenia, zosnovania a podporovania zločineckej a teroristickej skupiny podľa § 185a ods. 1, vraždy podľa § 219 ods. 1 a 2, lúpeže podľa § 234 ods. 1, 2 a 3 a porušovania domovej slobody podľa § 238 ods. 1 a 3 Trestného zákona účinného do 31. decembra 2004 (ďalej len „starý trestný zákon“). Sťažovateľ bol vzatý do väzby s účinnosťou od 7. februára 2002 a v súčasnosti sa nachádza v Ústave na výkon trestu odňatia slobody I. Väzba mu bola naposledy predĺžená uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Ntvš 1/2005 zo 7. novembra 2005, a to do 7. júla 2006. Na hlavnom pojednávaní konanom na špeciálnom súde 21. marca 2006 požiadal sťažovateľ o prepustenie z väzby, pričom uznesením špeciálneho súdu

sp. zn. PK 2 Tš 9/2005 z 21. marca 2006 bola žiadosť zamietnutá. Sťažovateľ podal proti uzneseniu sťažnosť, ktorú odôvodnil podaním obhajcu 23. marca 2006. Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Toš 25/2006 z 5. apríla 2006 bola sťažnosť zamietnutá ako nedôvodná. Z dosiaľ uvedených skutočností vyplýva, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu bola osobná sloboda sťažovateľa obmedzená po dobu presahujúcu štyri roky a dva mesiace. Táto skutočnosť je v rozpore so zákonom, lebo došlo k prekročeniu maximálne prípustnej dĺžky trvania väzby vyplývajúcej z ustanovenia § 76 ods. 6 v spojení s ustanovením § 564 ods. 7 Trestného poriadku účinného od 1. januára 2006 (ďalej len „nový trestný poriadok“). Znamená to v konečnom dôsledku aj porušenie práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ako aj podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 dohovoru. Sťažovateľ poukazuje na ustanovenie § 76 ods. 6 písm. c) nového trestného poriadku, podľa ktorého celková doba trvania väzby v prípravnom konaní spolu s väzbou v konaní pred súdom nesmie presiahnuť 48 mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre obzvlášť závažný zločin. Vzhľadom na intertemporálne ustanovenie § 564 ods. 7 v spojení s ustanovením § 564 ods. 3 a 4 nového trestného poriadku možno vyvodiť, že maximálna prípustná dĺžka trvania väzby v tzv. prechodnom období, teda v čase, keď orgány činné v trestnom konaní v niektorých prípadoch postupujú ešte podľa Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 (ďalej len „starý trestný poriadok“) a v niektorých prípadoch už podľa nového trestného poriadku, nesmie presiahnuť v prípade sťažovateľa 48 mesiacov, resp. 48 mesiacov a ďalšie najviac ešte 3 mesiace. Hoci v trestnej veci sťažovateľa sú orgány činné v trestnom konaní povinné postupovať podľa starého trestného poriadku, pri správnom výklade intertemporálnych ustanovení nového trestného poriadku treba dospieť k záveru, že maximálne prípustná doba trvania väzby v prípade sťažovateľa vyplýva už z nového trestného poriadku. Kým podľa starého trestného poriadku mohla väzba trvať najviac 5 rokov, zatiaľ podľa nového trestného poriadku v prípade obzvlášť závažných zločinov môže trvať najviac 48 mesiacov. Opačný výklad by znamenal u osôb väzobne stíhaných pred 1. januárom 2006 a po tomto dátume vytvorenie stavu nerovného postavenia z hľadiska trvania obmedzenia osobnej slobody. Treba pritom prihliadnuť aj na zásadu, podľa ktorej zákonné obmedzenia základných práv a slobôd musia platiť rovnako pre všetky prípady, ktoré spĺňajú ustanovené podmienky. Pokiaľ najvyšší súd dospel k záveru, že v prípade sťažovateľa i naďalej treba považovať za platnú možnosť obmedzenia osobnej

slobody väzbou najviac na 5 rokov, nemožno s týmto názorom súhlasiť. Najvyšší súd sa tým dostal do rozporu aj s uznesením iného svojho senátu sp. zn. 4 Ntv 2/2006 z 31. januára 2006. Vzhľadom na rozdielne posudzovanie problematiky porušil najvyšší súd aj princíp právnej istoty vyplývajúci z čl. 1 ods. 1 ústavy. Uznesenie najvyššieho súdu bolo sťažovateľovi doručené 18. apríla 2006.

Z vyjadrenia predsedu najvyššieho súdu zo 17. mája 2006, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 29. mája 2006, vyplýva, že najvyšší súd navrhuje sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú. Je toho názoru, že pri správnom výklade dotknutých ustanovení nového trestného poriadku, ústavy a dohovoru treba uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Toš 25/2006 z 25. apríla 2006 považovať za správne.

Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Toš 25/2006 z 5. apríla 2006 vyplýva, že ním bola zamietnutá sťažnosť sťažovateľa a ďalších spoluobvinených proti uzneseniu špeciálneho súdu sp. zn. PK 2 Tš 9/2005 z 21. marca 2006. Keďže obžaloba bola podaná 27. októbra 2004, podľa § 564 ods. 4 nového trestného poriadku treba o veci konať podľa starého trestného poriadku. Vzhľadom na ustanovenie § 564 ods. 5 nového trestného poriadku aj konanie o dôvodoch a lehotách väzby sa v tomto prípade riadi starým trestným poriadkom. To znamená, že v súlade s ustanovením § 71 ods. 2 poslednej vety starého trestného poriadku celková doba trvania väzby v prípade obzvlášť závažného trestného činu nesmie presiahnuť 5 rokov. Jedinou výnimkou z pravidla zakotveného v § 564 ods. 5 nového trestného poriadku je ustanovenie § 564 ods. 7 týkajúce sa výlučne lehôt trvania väzby v prípravnom konaní. Podľa tohto ustanovenia vo veciach, v ktorých sa začala väzba pred 1. januárom 2006, začnú plynúť lehoty, v ktorých treba rozhodnúť v prípravnom konaní o predĺžení väzby, odo dňa nadobudnutia účinnosti tohto zákona. Tým nie sú dotknuté ustanovenia o prípustnom trvaní väzby okrem prípadov, ak bolo (opäť ale len v prípravnom konaní) právoplatne rozhodnuté o predĺžení lehoty trvania väzby pred 1. januárom 2006 na čas dlhší, ako sú lehoty uvedené v § 76 ods. 6 alebo ods. 7 nového trestného poriadku. V týchto prípadoch sa končí lehota väzby najneskôr uplynutím troch mesiacov odo dňa nadobudnutia účinnosti nového trestného poriadku (31. marca 2006). V posudzovanom prípade došlo naposledy k právoplatnému predĺženiu lehoty trvania väzby

sťažovateľa uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Ntvš 1/2005 zo 7. novembra 2005, a to do 7. júla 2006. Preto výnimku upravenú v ustanovení § 564 ods. 7 nového trestného poriadku na posudzovaný prípad nie je možné aplikovať a väzba u sťažovateľa môže na podklade uvedeného uznesenia trvať až do 7. júla 2006, keďže o predĺžení lehoty väzby bolo rozhodnuté v štádiu konania pred súdom, a nie v prípravnom konaní. Podľa presvedčenia najvyššieho súdu právna úprava týkajúca sa rozhodovania o väzbe osôb trestne stíhaných pre obzvlášť závažný zločin podľa Trestného zákona účinného od 1. januára 2006 (ďalej len „nový trestný zákon“), resp. pre obzvlášť závažný trestný čin podľa starého trestného zákona, ktoré sa nachádzajú k 1. januáru 2006 v súdnej väzbe (teda obžaloba bola na ne podaná pred 1. januárom 2006), nijako nenaruša ústavný princíp rovnosti garantovaný čl. 13 ods. 3 ústavy, keďže v zmysle tohto ustanovenia sa rovnaké zákonné obmedzenia základných práv a slobôd majú vzťahovať na osoby, ktorých situácia je rovnaká alebo analogická, čo znamená, že za tých istých podmienok musia platiť pre každého rovnaké obmedzenia ustanovené zákonom, a naopak, v prípade odlišných podmienok aj obmedzenia platia odlišne, ale znovu rovnako pre všetkých, ktorí tieto odlišné podmienky spĺňajú. Pravidlo rovnosti sa teda nezaručuje absolútne, pretože ústava rovnosť chápe ako rovnosť pred zákonom v rovnakých situáciách. To znamená, že zákonodarca v prípade úpravy väzobných lehôt, kedy nový zákon stanovuje kratšie lehoty, mohol, ale nemusel zaviesť pravidlo, podľa ktorého sa dobrodenie nového zákona použije aj na situácie, ktoré vznikli podľa starého zákona. Takéto dobrodenie v prípade osôb vzatých do väzby podľa starého trestného poriadku bolo zavedené len pokiaľ ide o prípravné konanie, a to v ustanovení § 564 ods. 7 nového trestného poriadku. Inými slovami zákonodarca nepoužil retroaktívne nové pravidlo na tieto prípady absolútne. V tejto súvislosti treba dodať, že jedinou výnimkou predpísanou ústavou a Trestným zákonom, podľa ktorej sa neskorší zákon vždy použije, je posudzovanie trestnosti činu, ktorá sa posudzuje podľa zákona účinného v čase, keď bol čin spáchaný, okrem situácie, keď použitie nového zákona je pre páchatel'a priaznivejšie (čl. 50 ods. 6 ústavy). Pri posudzovaní dĺžky väzby osôb trestne stíhaných pre skutok naplňajúci znaky obzvlášť závažného zločinu podľa nového trestného zákona, resp. obzvlášť závažného trestného činu podľa starého trestného zákona, ktoré sa nachádzajú k 1. januáru 2006 v súdnej väzbe, však treba prihliadať na čl. 152 ods. 4 ústavy, podľa ktorého výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne

záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou, a teda aj s princípom zachovania rovnosti osôb v rovnakých situáciách.

Na požiadanie ústavného súdu predložil najvyšší súd uznesenia sp. zn. 4 Ntv 2/2006 z 31. januára 2006 (obvinení V. Y., E. V. a V. P.) a sp. zn. 2 Ntv 1/2006 zo 17. januára 2006 (obvinený L. L.).

Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Ntv 2/2006 z 31. januára 2006 vyplýva, že ním bola predĺžená lehota trvania väzby obvinených Y., V. a P. do 25. júna, resp. do 5. augusta 2006. Na všetkých obvinených bola 30. decembra 2005 podaná obžaloba pre trestný čin vraždy. Väzba trvá od 25. júna 2002 (Y.), resp. od 5. decembra 2003 (V. a P.). Lehota trvania väzby u všetkých troch bola naposledy predĺžená uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Ntv 43/2005 z 5. decembra 2005, a to do 31. januára 2006. Predsedníčka senátu Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) predložila 13. januára 2006 návrh na predĺženie lehoty trvania väzby. Podľa § 564 ods. 3 nového trestného poriadku vo veciach, v ktorých bola podaná obžaloba pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, vykoná sa konanie podľa doterajších predpisov. Konaním podľa tohto odseku sa rozumie aj konanie o dôvodoch a lehotách väzby vrátane konania o návrhu na predĺženie lehoty väzby najvyšším súdom. Podľa § 564 ods. 7 nového trestného poriadku vo veciach, v ktorých sa začala väzba pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, začnú plynúť lehoty, v ktorých treba rozhodnúť v prípravnom konaní o predĺžení lehoty väzby odo dňa nadobudnutia účinnosti tohto zákona. Tým nie sú dotknuté ustanovenia o prípustnom trvaní väzby okrem prípadov, ak bolo právoplatne rozhodnuté o predĺžení lehoty väzby pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona na čas dlhší, ako sú lehoty uvedené v § 76 ods. 6 alebo ods. 7. V týchto prípadoch sa skončí lehota väzby najneskôr uplynutím troch mesiacov odo dňa nadobudnutia účinnosti tohto zákona. Kým podľa § 71 ods. 2 starého trestného poriadku celková doba trvania väzby nesmie presiahnuť pri obzvlášť závažných trestných činoch 5 rokov, zatiaľ podľa § 76 ods. 6 nového trestného poriadku celková doba trvania väzby v prípade obzvlášť závažných zločinov nesmie presiahnuť 48 mesiacov. Na rozdiel od predloženého návrhu predĺžil najvyšší súd lehotu trvania väzby len do 25. júna 2006 (u Y.) a do 5. augusta 2006 (u V. a P.). Prihliadol pritom na prechodné ustanovenie § 564 ods. 5

a ods. 7 nového trestného poriadku, ktorý vytvára podklad pre nerovné postavenie pred zákonom osôb väzobne stíhaných pred 1. januárom 2006 a po tomto dátume z dôvodu, že u obvinených vzatých do väzby pred 1. januárom 2006 pre obzvlášť závažný trestný čin celková lehota trvania väzby môže trvať až 5 rokov. Podľa čl. 12 ods. 1 ústavy ľudia sú si rovní v právach. Základné práva a slobody vrátane osobnej slobody zaručenej podľa čl. 17 ods. 1 ústavy sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné. Čl. 13 ods. 3 ústavy zaručuje, že zákonné obmedzenia základných práv a slobôd musia platiť rovnako pre všetky prípady, ktoré spĺňajú ustanovené podmienky. Najvyšší súd na podklade obsahu uvedených článkov ústavy rozhodol o predĺžení väzby Y. do 25. júna 2006 preto, lebo vtedy mu končí štvorročná lehota trvania väzby. Väzbu V. a P. predĺžil do 5. augusta 2006, lebo táto doba je postačujúca na prerokovanie a rozhodnutie veci. Najvyšší súd si uvedomuje, že výklad súladu iného všeobecne záväzného predpisu so zákonom prináleží ústavnému súdu, ktorého nález je pre ostatné súdy záväzný (čl. 144 ods. 3 ústavy). Vychádzal však z ustanovenia čl. 152 ods. 4 ústavy, podľa ktorého výklad a uplatňovanie ústavných zákonov a ostatných všeobecne záväzných predpisov musí byť v súlade s ústavou. Na podklade tohto ustanovenia, ako i z dôvodu neodkladnosti posudzovanej veci rozhodol tak, ako to je uvedené.

Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Ntv 1/2006 zo 17. januára 2006 vyplýva, že návrh na predĺženie lehoty trvania väzby obžalovaného L. bol zamietnutý. Krajský súd rozsudkom z 21. novembra 2005 uznal obžalovaného L. za vinného z trestného činu podvodu, vraždy a marenia výkonu úradného rozhodnutia, za čo mu uložil trest odňatia slobody vo výmere 13 a pol roka. Obžalovaný L. podal proti rozsudku odvolanie, preto rozsudok nenadobudol právoplatnosť. Predsedníčka senátu krajského súdu doručila 4. januára 2006 najvyššiemu súdu návrh na predĺženie lehoty trvania väzby do 28. februára 2006. Väzba v čase rozhodovania najvyššieho súdu o návrhu predsedníčky senátu krajského súdu trvala kontinuálne už od 18. decembra 2001, takže v čase rozhodovania najvyššieho súdu bola osobná sloboda obžalovaného L. obmedzená už štyri roky a tridsať dní. V čase predloženia návrhu predsedníčky senátu krajského súdu na predĺženie lehoty trvania väzby sa stal účinným nový trestný poriadok, na ktorý najvyšší súd musel v rámci rozhodovania o predmetnom návrhu prihliadať. Z pohľadu ustanovení nového trestného poriadku niet

sporu o tom, že obžalovaný L. bol stíhaný aj pre obzvlášť závažný trestný čin vraždy, ktorý treba od 1. januára 2006 považovať za obzvlášť závažný zločin. V rámci novej úpravy trestného konania zákonodarca nanovo upravil maximálnu dĺžku trvania väzby, ktorá v prípade obzvlášť závažných zločinov nesmie presiahnuť 48 mesiacov. Zjavne (iné logické vysvetlenie nie je možné) pritom vychádzal zo záveru, že dovtedajšia maximálna doba obmedzenia obvineného väzbou, v prípadoch trestného stíhania pre obzvlášť závažný trestný čin až na päť rokov, nie je namieste. Z uvedeného logicky vyplýva, že osobná sloboda obžalovaného L. by väzbou mohla byť obmedzená, pokiaľ by bol stíhaný podľa nového trestného poriadku, maximálne na dobu štyroch rokov. V posudzovanej veci však trestné stíhanie obžalovaného L. začalo pred účinnosťou nového trestného poriadku a aj obžaloba na neho bola podaná pred 1. januárom 2006. Uvedené situácie nový trestný poriadok predvídal a upravil v spoločných prechodných a záverečných ustanoveniach, z ktorých pre posúdenie návrhu predsedníčky senátu krajského súdu boli podstatné ustanovenia § 564 ods. 4 a ods. 5 nového trestného poriadku. Podľa § 564 ods. 4 nového trestného poriadku o veciach, v ktorých bola podaná obžaloba krajskému súdu na vykonanie konania v prvom stupni pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona (o taký prípad ide v posudzovanej veci), vykoná konanie v prvom stupni príslušný krajský súd podľa doterajších predpisov. V zmysle ustanovenia § 564 ods. 5 nového trestného poriadku konaním podľa odseku 4 treba rozumieť aj konanie o dôvodoch a lehotách väzby podľa doterajších predpisov vrátane konania o návrhu na predĺženie lehoty väzby najvyšším súdom. Citované ustanovenia ponúkajú na prvý pohľad nesporné riešenie, v rámci ktorého by najvyšší súd v prípadoch obžalôb podaných na krajskom súde ako súde prvého stupňa o prípadných návrhoch na predĺženie lehoty trvania väzby obžalovaného (ide o štádium súdneho konania) mal rozhodnúť podľa „doterajších predpisov“, čím nesporne treba rozumieť ustanovenie § 71 ods. 2 starého trestného poriadku. Podľa tohto ustanovenia celková doba trvania väzby nesmie presiahnuť pri obzvlášť závažných trestných činoch päť rokov. Už na prvý pohľad je zrejmé, že citované ustanovenie starého trestného poriadku, pokiaľ ide o maximálnu dobu trvania väzby obzvlášť závažných trestných činov, resp. obzvlášť závažných zločinov, sa dostáva do rozporu s kogentným ustanovením § 76 ods. 6 písm. c) nového trestného poriadku, ktoré vylučuje možnosť obmedzenia osobnej slobody obvineného (obžalovaného) väzbou nad rámec doby 48 mesiacov (štyroch rokov).

Bolo preto úlohou najvyššieho súdu výkladom už spomenutých ustanovení starého a nového trestného poriadku vyriešiť takto vzniknutý stret rozdielnych právnych úprav maximálnej možnej doby trvania väzby obžalovaného. Najvyšší súd pri výklade naznačených ustanovení vychádzal z týchto ústavných princípov a úvah. V zmysle čl. 13 ods. 3 ústavy, v ktorom je premietnutý princíp rovnosti, zákonné obmedzenia základných práv a slobôd, teda aj obmedzenie osobnej slobody väzbou, musia platiť rovnako pre všetky prípady, ktoré spĺňajú rovnaké podmienky. Zmyslom citovaného ustanovenia je zabezpečiť, aby sa zákonom predpokladané obmedzenia základných práv a slobôd rovnakou mierou a v rovnakom rozsahu vzťahovali na všetky prípady, v ktorých dôjde k obmedzeniu základného práva alebo slobody. Citované ústavné princípy boli pre najvyšší súd základným interpretačným pravidlom, na podklade ktorého výkladom riešil už spomínanú kolíziu úpravy tzv. súdnej väzby podľa ustanovenia starého trestného poriadku s maximálnou dobou obmedzenia osobnej slobody až na päť rokov a podľa ustanovenia nového trestného poriadku s maximálnou dobou obmedzenia osobnej slobody až na štyri roky. K naznačenému postupu, t. j. k výkladovému preklenutiu už spomenutej kolízie skoršej a novšej úpravy lehoty trvania väzby zaväzovala najvyšší súd ústavná úprava, a to najmä čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy. Podľa ustálenej rozhodovacej praxe ústavného súdu v situácii, keď ustanovenie právneho predpisu dovoľuje dvojaký výklad (jeden ústavným spôsobom, druhý ústavne nesúladným spôsobom), má prioritu jeho výklad ústavne súladným spôsobom. Pre súdy táto povinnosť vyplýva celkom jednoznačne z čl. 144 ods. 1 v spojení s čl. 152 ods. 4 ústavy. Keďže súdy sú podľa čl. 144 ods. 2 ústavy oprávnené namietat' nesúlad všeobecne záväzného predpisu s ústavou, sú tým viac zaviazané k ústavne súladnému výkladu každého zákona týkajúceho sa ich rozhodovacej činnosti. Táto povinnosť súdu zodpovedá ústavne garantovanému právu každého na súdnu ochranu podľa čl. 46 ústavy (II. ÚS 50/2001). Vychádzajúc z uvedeného najvyšší súd dospel k záveru, že vo vzťahu k otázke maximálnej doby obmedzenia slobody väzbou treba aj napriek ustanoveniu § 564 ods. 3, ods. 4 a ods. 5 nového trestného poriadku vychádzať z lehôt upravených v ustanovení § 76 ods. 6 nového trestného poriadku, t. j. že celková doba trvania väzby nesmie presiahnuť 48 mesiacov, ak je trestné stíhanie vedené pre obzvlášť závažný zločin bez ohľadu na to, že už naznačené ustanovenie § 564 ods. 5 nového trestného poriadku odkazuje na aplikáciu skoršieho zákona, teda na ustanovenie § 71 ods. 2

starého trestného poriadku. Za použitia už objasnených interpretačných pravidiel je totiž nevyhnutné vykladať ustanovenie § 564 ods. 5 nového trestného poriadku ako procesnoprávne ustanovenie, ktoré rieši otázku aplikácie ustanovenia § 71 ods. 2 starého trestného poriadku iba z toho pohľadu, že najvyšší súd je oprávnený vo veciach, v ktorých došlo k podaniu obžaloby pred 1. januárom 2006, rozhodnúť o predĺžení lehoty trvania väzby nad lehotou uvedenou v tomto ustanovení, avšak vždy v rámci lehôt upravených v ustanovení § 76 ods. 6 nového trestného poriadku. Pripustením iného výkladu by totiž celkom logicky mohlo dôjsť k narušeniu už spomínaného ústavného princípu rovnosti pred zákonom, keď by dĺžka doby trvania väzby osôb v rovnakom postavení (a to aj v prípadoch, že by išlo o osoby trestne stíhané za rovnako závažné trestné činy, vzaté do väzby z rovnakých skutkových a zákonných dôvodov) bola rozdielna iba v závislosti od toho, či k podaniu obžaloby došlo pred alebo po účinnosti nového trestného poriadku.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie ústavný súd nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom

prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Podľa § 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa návrh neodložil alebo neodmietol, prijme sa na ďalšie konanie v rozsahu, ktorý sa vymedzí vo výroku uznesenia o prijatí návrhu.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh je preto možné považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 27/04, I. ÚS 25/05, I. ÚS 74/05, I. ÚS 158/05, I. ÚS 213/05).

Vo vzťahu k tej časti sťažnosti, v ktorej sťažovateľ namieta porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ako aj podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 dohovoru v konaní vedenom na špeciálnom súde pod sp. zn. PK 2 Tš/2005, nie je daná právomoc ústavného súdu.

Právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy subsidiárna, lebo je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Keďže voči uzneseniu špeciálneho súdu bola prípustná sťažnosť ako riadny opravný prostriedok, právomoc poskytnúť ochranu označeným základným právam sťažovateľa mal najvyšší súd. Tým je zároveň vylúčená právomoc ústavného súdu. Vzhľadom na túto skutočnosť bolo potrebné sťažnosť v časti smerujúcej voči uzneseniu špeciálneho súdu sp. zn. PK 2 Tš 9/2005 z 21. marca 2006 odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu.

Odlišná je situácia ohľadom tej časti sťažnosti, ktorá smeruje voči uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 1 Toš 25/2006 z 5. apríla 2006 pre porušenie základného práva na

osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ako aj podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 dohovoru v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy.

Podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom: (...) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie osoby slobody za účelom predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť jej v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní. (...)

Z citovaného ustanovenia dohovoru možno vyvodiť, že toto ustanovenie sa *ratione materiae* vzťahuje na rozhodovanie o pozbavení osobnej slobody, teda o vzatí do väzby. Dôvodnosť ďalšieho trvania väzby je však už súčasťou čl. 5 ods. 3 dohovoru. Vzhľadom na to, že v podanej sťažnosti sťažovateľ nenamieta dôvodnosť vzatia do väzby, ale dôvodnosť jej ďalšieho trvania, bolo treba považovať námietku porušenia čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru už na prvý pohľad za zjavne neopodstatnenú.

Za zjavne neopodstatnené považuje ústavný súd aj namietané porušenie čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 3 v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy zo strany najvyššieho súdu.

Sťažovateľ argumentuje predovšetkým tým, že intertemporálne ustanovenia § 564 ods. 3, ods. 4, ods. 5 a ods. 7 nového trestného poriadku treba interpretovať tak, že aj vo väzobných veciach, ktoré boli k 1. januáru 2006, teda v čase nadobudnutia účinnosti nového trestného poriadku, v štádiu súdneho konania, prichodí aplikovať ustanovenia nového trestného poriadku týkajúce sa maximálnej doby trvania väzby, lebo iba takýto výklad je v súlade s ústavou a dohovorom. Inak by totiž došlo k rozdielnemu, diskriminačnému posudzovaniu tejto skupiny trestne stíhaných osôb oproti inej skupine, u ktorej k 1. januáru 2006 bola väzba iba v štádiu prípravného konania. Ďalší argument sťažovateľa spočíva v poukaze na odlišné rozhodnutie najvyššieho súdu v inej veci, ktorá bola po skutkovej stránke obdobná a v ktorej najvyšší súd prijal výklad zhodný s právnym názorom sťažovateľa.

Z pohľadu ústavného súdu treba najprv konštatovať, že intertemporálne ustanovenie § 564 ods. 3, ods. 4 a ods. 5 nového trestného poriadku považuje za hraničné kritérium pre rozlíšenie okolnosti, či sa v prechodnom období použije starý trestný poriadok alebo nový trestný poriadok, tú skutočnosť, kedy bola v danej trestnej veci podaná obžaloba súdu. Ak bola obžaloba na súde podaná pred 1. januárom 2006, bude sa v trestnej veci po 1. januári 2006 konať na základe ustanovení starého trestného poriadku. Ak však bola obžaloba na súde podaná 1. januára 2006 alebo neskôr, potom sa bude v trestnej veci konať na základe ustanovení nového trestného poriadku. Pritom aj konanie o dôvodoch a lehotách väzby sa riadi rovnakým rozhraničujúcim kritériom. To znamená, že podľa jednoznačne formulovanej úpravy uvedenej v prechodnom ustanovení vo väzobných veciach, ktoré boli 1. januára 2006 v štádiu súdneho konania, použijú sa ustanovenia starého trestného poriadku vrátane jeho ustanovení o lehotách väzby. Vzhľadom na jednoznačnosť uvedenej intertemporálnej úpravy neprichádza podľa názoru ústavného súdu do úvahy taký výklad týchto ustanovení, ku akým dospel najvyšší súd v uzneseniach sp. zn. 4 Ntv 2/2006 z 31. januára 2006 a sp. zn. 2 Ntv 1/2006 zo 17. januára 2006. Zodpovedá skutočnosti, že je povinnosťou všeobecných súdov v situácii, keď právny predpis dovoľuje dvojaký výklad (jeden ústavne konformný a druhý ústavne nekonformný), vykladať právny predpis spôsobom ústavne konformným. Toto právo a zároveň aj povinnosť všeobecných súdov vyplývajúca z čl. 152 ods. 4 ústavy sa však nedá použiť vtedy, keď jednoznačné znenie normatívneho textu (i keď sa javí všeobecnému súdu ako ústavne nekonformné) vylučuje jeho interpretáciu iným spôsobom. V takomto prípade totiž odlišné ponímanie normatívneho textu by bolo treba považovať za prejav arbitrárnosti. Pokiaľ podľa názoru všeobecného súdu javí sa právna úprava ako ústavne nekonformná, pričom ústavne konformným spôsobom nie je ani interpretovateľná, potom môže všeobecný súd postupovať len tak, že podá návrh v zmysle čl. 125 ústavy na začatie konania o súlade právnych predpisov na ústavnom súde. Je vo výlučnej právomoci pléna ústavného súdu, aby v konaní o súlade právnych predpisov riešil ústavnú konformnosť alebo nekonformnosť dotknutej právnej úpravy. Takúto otázku nemôže ústavný súd riešiť v senáte konaním o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy.

Vzhľadom na uplatnenú argumentáciu sťažovateľa vo vzťahu k porušeniu zásady právnej istoty vyplývajúcej z čl. 1 ods. 1 ústavy treba uviesť, že právna istota patrí k princípom právneho štátu. O jej dosiahnutie v čo najväčšej možnej miere sú povinné sa usilovať všetky orgány verejnej moci, zvlášť súdy jednotnosťou svojej rozhodovacej činnosti. Zvlášť v počiatočnom období po prijatí novej právnej úpravy a pred vytvorením tzv. „ustálenej judikatúry“ v danej otázke nie je možné vyhnúť sa rozdielnemu výkladu a následne i rozdielnej aplikácii práva súdmi. Preto ani samotná rozdielna judikatúra krátko po prijatí nových trestných kódexov ešte neznamená porušenie čl. 1 ods. 1 ústavy.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. júna 2006